

Prof. dr hab. Witold Janeczek

Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

Katedre Higieny Środowiska i Dobrostanu Zwierząt

Ocena

osiągnięcia naukowego oraz ocena istotnej aktywności naukowej dr. Ryszarda Mordaka w związku z postępowaniem nadania stopnia doktora habilitowanego przez Radę Wydziału Biologii i Hodowli Zwierząt Uniwersytetu przyrodniczego we Wrocławiu.

Dr n. wet. Ryszard Mordak studia na Wydziale Medycyny Weterynaryjnej ukończył w roku 1983. Bezpośrednio po zakończeniu studiów i rocznym stażu podjął pracę na stanowisku kierownika Powiatowego Zakładu Weterynarii Oddział Terenowy w Miliczu, a następnie w Koncernie Farmaceutycznym Virbac, a później w Zakładach Farmaceutycznych Biowet Gorzów. Od roku 1997 rozpoczął pracę na Uniwersytecie Przyrodniczym we Wrocławiu w Katedrze Rozrodu Zwierząt. W latach 2008 – 2012 pełnił funkcje Wojewódzkiego Lekarza Weterynaryjnego w Opolu. Na ten okres czasu był urlopowany z jednostki macierzystej. W roku 2013 wrócił ponownie do pracy na Uniwersytecie Przyrodniczym we Wrocławiu na etat adiunkta w Katedrze Chorób Wewnętrznych.

W trakcie pracy zawodowej, jeszcze przed podjęciem pracy na Uczelni, współpracował z macierzystym Wydziałem skupiając się nad problemami rozrodu w fermach krów mlecznych. W wyniku tej współpracy opublikował 4 prace w czasopismach przeznaczonych dla lekarzy praktyków (Nowości weterynaryjne - 3 prace i w Nowosti Wietierinarnej Farmacji i Miediciny -1 praca). Stopień doktora nauk weterynaryjnych uzyskał w 1990 roku na Wydziale Medycyny Weterynaryjnej Akademii Rolniczej we Wrocławiu, na podstawie rozprawy pt.: „Wpływ zastosowania propranololu na przebieg okresu międzyciążowego i płodność krów”. W kolejnych latach podnosił swoje kwalifikacje kończąc w 1991 roku studia podyplomowe na Wydziale Medycyny Weterynaryjnej Akademii Rolniczej we Wrocławiu (obecnie Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu) z zakresu „Rozrodu zwierząt” uzyskując tytuł specjalisty w tej dziedzinie, a w 2005 roku ukończył

kolejne studia podyplomowe, również na Wydziale Medycyny Weterynaryjnej Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, w zakresie „Epizootiologia i Administracja Weterynaryjna” uzyskując drugi tytuł specjalisty z tej dziedziny.

Podstawowymi problemami, którymi zajął się kandydat w dotychczasowej swej pracy naukowej, były zaburzenia zdrowotne w okresie okołoporodowym ze szczególnym uwzględnieniem zatrzymania błon płodowych (*retentio secundinarum*). W chowie bydła mlecznego jednym z podstawowych problemów zdrowotnych są zaburzenia metaboliczne czego konsekwencją są m.in. zatrzymanie błon płodowych. Schorzenie to jest poważnym zaburzeniem ostatniej fazy porodu, w istotny sposób rzutującym na stan ogólny zwierząt, ich dobrostan, produkcję mleczną oraz przebieg okresu poporodowego, szczególnie w odniesieniu do dalszej płodności. Jak poważny jest to problem świadczą dane mówiące, że dotyczy to około 7,8% populacji krów, co sytuuje to schorzenie na trzecim miejscu po zapaleniu gruczołu mlekowego i chorobach kończyn. Zatrzymanie łożyska ma podłoże polietiologiczne jednakże w nowoczesnych systemach chowu bydła mlecznego czynniki zakaźne mają marginalne znaczenie, głównie jest to efektem zaburzeń metabolicznych.

Ocena osiągnięcia naukowego pt. „Zatrzymanie błon płodowych o krów w zależności od przebiegu porodu oraz zastosowania dimeru lizozymu po wyparciu płodu.”

Jako swoje szczególne osiągnięcie naukowe przedstawił monografię o w/w tytule wydaną przez Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu jako seria „Współczesne Problemy Medycyny Weterynaryjnej”. Monografia ta zawarta jest na 79 stronach, zawiera 33 tabel, 4 rycinami oraz 210 pozycji piśmiennictwa. Praca podzielona jest na 7 rozdziałów – wstęp z 7 podrozdziałami, założenia i cel pracy, materiał i metody, wyniki badań dyskusja, wnioski i piśmiennictwo. Na końcu opracowania zamieszczono streszczenie w języku polskim i angielskim. Temat opracowania wynika z dotychczasowej zainteresowań i działalność naukowej i dotyczy bardzo ważnego z punktu widzenia praktycznego zagadnienia jakim są zaburzenia okresu poporodowego. Wstęp pracy jest równocześnie przeglądem najnowszego piśmiennictwa krajowego i zagranicznego związanego z problemem zatrzymania błon płodowych. Wstęp zaczyna się od przedstawienia tego zaburzenia jako problemu zarówno zdrowotnego wpływającego na efekty rozrodu jak i ekonomicznego, poważne straty w wyniku kosztów leczenia, obniżonej wydajności mlecznej, utraty masy ciała, utrudnionego ponownego zacielenia. W kolejnych podrozdziałach przedstawiono morfologię łożyska, regulację hormonalną akcji porodowej oraz szeroko omówione są przyczyny i patogenezę zatrzymania błon płodowych. Na koniec tego rozdziału

przedstawiono metody wczesnej diagnostyki i leczenia. Rozdział ten wyczerpująco, kompleksowo przedstawia problem zatrzymania błon płodowych.

W rozdziale 2. autor jakby uzasadnia podjęte badania oraz zastosowania dimeru lizozymu (zawartego w preparacie Lydium-KLP) w terapii jako czynnika wzmacniającego fagocytozę i ochronę przed wolnymi rodnikami. Na końcu Autor przedstawił zwięźle cel pracy.

W kolejnym rozdziale przedstawiono obszernie i wyczerpująco materiał na którym wykonano doświadczenia oraz metody oznaczeń biochemicznych. Mogę stwierdzić, że doświadczenie było dobrze zaplanowane, wykonane na dużej liczbie grupie zwierząt (w sumie 196 krów doświadczalnych i 159 krów kontrolnych). Szeroki dobór parametrów morfologicznych, biochemicznych krwi pozwoliło na późniejszą dogłębną analizę ich wartości z jakością porodu.

Na 25 stronach Autor obszernie przedstawił wyniki swych badań ilustrując je tabelami i rycinami. W pierwszej części przedstawiono klasyfikację przebiegu porodu, liczbę krów z zatrzymaniem błon płodowych porównując te dane między grupami. Uzyskane dane potwierdziły, że trudne porody, wymagające pomocy porodowej, stanowią znaczny odsetek wycieleń oraz że zatrzymanie błon płodowych jest poważnym problemem w chowie bydła mlecznego. Występuje korelacja między trudnymi porodami a zatrzymaniem błon płodowych. Wykazano również, że podanie Lydium-KLP po wyparciu płodu korzystnie wpływa na zakończenie porodu, czyli na szybsze wyparcie błon płodowych, szczególnie u krów wymagających pomocy porodowej. W badaniach biochemiczny interesującym jest wynik stężenia haptoglobiny. Krowy z zatrzymaniem błon płodowych charakteryzowały się wyższym stężeniem tego białka ostrej fazy niezależnie od przebiegu porodu. Jednakże wartość wczesnej diagnostyki zatrzymania błon płodowych jest wątpliwa, gdyż wyraźnie wyższe stężenie tego parametru stwierdzono w trzeciej dobie po porodzie.

W kolejnym rozdziale Autor interpretuje uzyskane wyniki i przedstawia je na tle wyników podawanych przez innych autorów. Sposób przeprowadzenia dyskusji, przytoczona argumentacja zauważonych zmian w kształtowaniu się parametrów rozrodu i wyników biochemicznych wskazuje na bardzo dobrą znajomość tematu.

Praca kończy się 5 wnioskami które logicznie wynikają z przedstawionych wniosków i merytorycznie przeprowadzonej dyskusji.

Na nieliczne błędy nomenklaturowe czy nieścisłości w opisie białek ostrej fazy zwrócił uwagę recenzent wydawniczy i w związku z tym nie skupiłem się na tych, mam nadzieję, niedopatrzeniach.

Reasumując tę część oceny uważam, że przedstawiona rozprawa dr n. wet Ryszarda Mordaka spełnia wymogi rozprawy habilitacyjnej. Wnosi nowe wartościowe elementy do wiedzy na temat patologii porodu i okresu poporodowego krów mlecznych. Oprócz wartości poznawczych przedstawia także dużą wartość praktyczną. Świadczy też o dużej umiejętności planowania i realizowania doświadczeń oraz wyciąganiu prawidłowych wniosków.

Ocena dorobku naukowego

Dorobek naukowy dr n. wet. Ryszarda Mordaka jest ściśle ukierunkowany, jednolity pod względem poruszanej problematyki. Widać wyraźnie, że na obszar zainteresowań naukowych bez wątpienia miał 14-letni okres pracy jako praktykujący lekarz weterynarii.

Na Jego dorobek naukowy składa się łącznie 133 (łącznie z doniesieniami na konferencje zagraniczne i krajowe) w których jest autorem lub współautorem. Znakomita większość opublikowana została po uzyskaniu stopnia doktora - 129, liczba cytowani wg bazy *Web of Science* – 11 a *Indeks Hirsza* wynosi 2. Łączna liczba punktów wg listy Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego wynosi 383. Prace zgrupowano następująco:

6 w czasopismach umieszczonych na liście *Journal Citation Reports* o łącznym IF=2,572,

53 w innych czasopismach,

4 monografie,

7 rozdziałów w monografiach,

37 doniesień na konferencje krajowe i zagraniczne,

13 prac popularnonaukowych

1 udzielony patent.

Autor nie wyodrębnił ze swego dorobku prac oryginalnych twórczych, przeglądowych. Na podstawie przedstawionej dokumentacji można wyodrębnić następujące prace:

Z 59 oryginalnych publikacji niektóre się powtarzają np. pozycja 28 i 31 czy 17 i 21 opublikowane w różnych czasopismach. Niektóre z kolei mają charakter przeglądowy np. pozycje 18, 19, 24, 42. Po uwzględnieniu tych uwag liczba oryginalnych prac wynosiłaby 53.

Dorobek dr.n.wet. Ryszarda Mordka w dużej mierze ma charakter aplikacyjny, zamieszczony w czasopismach adresowanych przede wszystkim do lekarzy praktyków jak np. Życie Weterynaryjne – 11 pozycji, Weterynaria w Praktyce- 2, Weterynaria w Terenie – 5, Nowości Weterynaryjne 2. czy Magazyn Weterynaryjny -1. Większość dorobku dotyczy zapobiegania i leczenia zaburzeń okresu poporodowego, analizowania przyczyn tych zaburzeń ze szczególnym uwzględnieniem zaburzeń metabolicznych. Autor proponował nowe metody czy propozycje monitorowania zdrowia stada bydła, poddawał ocenie przydatności nowych metod leczenia, które są cennymi wskazówkami dla lekarzy weterynarii W swych publikacjach przedstawiał fizjologię funkcji narządu rodno i jego patologie Wspólnie z pracownikami spoza jednostki zajmował się wpływem żywienia, a szczególnie na gospodarkę elektrolitową, na zaburzenia metaboliczne krów matek i ich wpływu na potomstwo. Ten rodzaj zaburzeń szczególnie dotyczy stad krów o wysokiej wydajności. Do monitorowania tych zaburzeń, jak wykazał Autor, nieodzowne są systematycznie prowadzone analizy wskaźników hematologicznych i biochemicznych krwi krów w różnych fazach fizjologicznych. Do ciekawych prac należy zaliczyć badania nad wpływem blokowania receptorów β -adrenergicznych na involucję macicy w okresie poporodowym. W celu oceny funkcjonalnej macicy jako jeden z pierwszych w kraju zaproponował zastosowanie techniki endoskopowej i wykazał jej przydatność do diagnostyki i monitorowania okresu wczesno poporodowego umożliwiającego m.in. ocenę wizualną błony śluzowej macicy jako pobieranie materiału do badań laboratoryjnych. Szczególnie cenne jest opracowanie i opatentowanie a następnie wdrożenie aparatu do odkładania zatrzymanych błon płodowych. Umożliwia on precyzyjniejsze usunięcie strzępków błon, nawet w miejscach gdzie lekarz weterynarii nie jest w stanie to uczynić manualnie.

Wiele z tych prac, biorąc pod uwagę ich wartość merytoryczną, mogłoby być publikowanych w czasopismach o wyższej punktacji czy będącej na liście JCR.

Swoje umiejętności doskonalili na stażach zawodowy w Wielkiej Brytanii w Dudley i Niemczech.

Podsumowując dorobek naukowy dr. n. wet Ryszarda Mordaka mogę stwierdzić, że tematyka prac dotyka niezwykle ważnych problemów współczesnego chowu bydła

mlecznego. Ma on charakter w dużej mierze praktyczny i przydatny jako wskazówki dla postępowania lekarzy praktyków. Prace te wskazują na opanowanie nowoczesnych technik laboratoryjnych, diagnostycznych i terapeutycznych związanych z funkcją narządu rozrodczego krów.

Ocena działalności dydaktycznej i organizacyjnej

Dr n. wet. Ryszard Mordak jest mocno zaangażowany w proces dydaktyczny, prowadzi zajęcia na Wydziale Medycyny Weterynaryjnej:

1. Choroby wewnętrzne zwierząt gospodarskich (wykłady i ćwiczenia).
2. Diagnostyka kliniczna chorób wewnętrznych (ćwiczenia).
3. Poliklinika (ćwiczenia).

Zajęcia te prowadzi również dla studentów zagranicznych w języku angielskim

Na Wydziale Biologii i Hodowli Zwierząt Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu prowadzi zajęcia z zakresu:

1. Monitorowania problemów zdrowotnych w stadach zwierząt gospodarskich w aspekcie bezpieczeństwa żywności;
2. Lecznictwa zwierząt gospodarskich a bezpieczeństwo żywności.

Prowadził również wykłady na studiach specjalizacyjnych dla lekarzy weterynarii z zakresu chorób bydła. Ponadto przekazuje swe umiejętności praktyczne w ramach praktyk i staży klinicznych dotyczących chorób wewnętrznych zwierząt gospodarskich. Był również promotorem pomocniczym w jednym przewodzie doktorskim.

Jest współautorem 2 skryptów przeznaczonych dla studentów Wydziału Medycyny Weterynaryjnej.

Na szczególną uwagę zasługuje bardzo bogata działalność organizacyjna. Był m.in. członkiem Komisji Rekrutacyjnej na Wydziale Medycyny Weterynaryjnej Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, członek Komisji d/s Rolniczych Zakładów Doświadczalnych Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, Wydziałowym Społecznym Inspektorem Bezpieczeństwa i Higieny Pracy oraz członkiem komisji uczelnianej ds. BHP Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, pełnomocnik dziekana na Wydziale Medycyny Weterynaryjnej. Pełnił również funkcję kierownika Polikliniki Weterynaryjnej na Wydziale Medycyny, kierownik wydziałowych dyżurów nocnych, kierownik przedmiotu Choroby Wewnętrzne Zwierząt Gospodarskich dla studentów

zagranicznych: tj. komercyjnych grup „English Division” oraz grup studentów wymiany międzynarodowej „Erasmus” prowadzonego w języku angielskim.

Był także współorganizatorem lub członkiem komitetu organizacyjnego w kilku krajowych oraz międzynarodowych konferencjach naukowych związanych tematycznie z problemami zdrowotnymi i rozrodem u bydła.

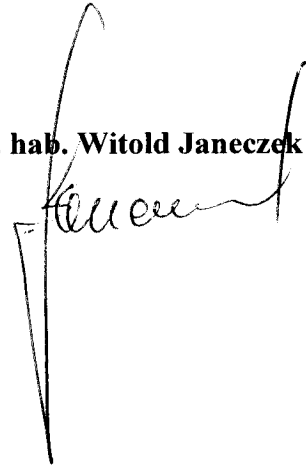
Uczestniczył w zespołach konkursowych Opolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Łosiu oraz Agencji Rynku Rolnego w Opolu w celu dokonania oceny jakości produktów spożywczych lokalnych wytwórców oraz producentów mleka w cyklicznym konkursie Opolszczyzny - SUPERMLEKO, w zespole Marszałka Urzędu Marszałkowskiego w Opolu opracowującym „Poradnik dla producentów rolnych prowadzących dostawy bezpośrednie sprzedaż bezpośrednią działalność marginalną, lokalną i ograniczoną, gospodarstwa agroturystyczne oraz oferujących produkty tradycyjne”. Działalność popularyzatorska to również bogata strona dr. n. wet. Ryszarda Mordaka. Jest autorem licznych artykułów popularnonaukowych zamieszczonych w czasopiśmie przeznaczonych dla lekarzy weterynarii, rolników, był wykładowcą na kilku szkoleniach i konferencjach organizowanych przez samorządy, jednostki państwowe czy organizacje zrzeszające hodowców.

Wniosek końcowy

Dorobek naukowy dr. n. wet Ryszard Mordak oceniam pozytywnie. Jest on ukierunkowany, skupiający się na zagadnieniach związanych z rozrodem bydła a szczególnie z okresem okołoporodowym krów mlecznych. Realizowane przez niego badania obejmują szerokie spektrum etiologii tego okresu zaburzeń, szczególnie zatrzymania błon płodowych oraz metod diagnostycznych i terapeutycznych. Prace te mają, obok aspektów poznawczych, wielkie znaczenie praktyczne. Monografię przedstawioną jako szczególne osiągnięcie naukowe można potraktować jakby podsumowanie całego dotychczasowego dorobku naukowego. Kandydat wykazał się dużymi umiejętnościami organizowania warsztatu pracy - od planowania doświadczeń przez ich realizację oraz umiejętnością interpretacji wyników. Dorobek publikacyjny wyrażony w punktacji IF czy ministerialnych nie jest zbyt imponujący, jednak wnosi wiele walorów poznawczych a przede wszystkim praktycznych dla praktyków zajmujących się hodowlą i chowem bydła mlecznego.

Stwierdzam, że dr. n. wet Ryszard Mordak spełnia wymagania stawiane kandydatom do stopniach naukowego doktora habilitowanego zgodnie z Ustawą o stopniach naukowych i tytule naukowym ora stopniach i tytule w zakresie sztyki z dnia 14 marca 2003 (Dz. U. Nr 65, poz. 595 z późn. zmian.)

Prof. dr. hab. Witold Janeczek

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Janeczek', is written over the printed name. The signature is stylized and cursive.